

Література

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник] / — 2-ге вид., доп. і перероблене. / В.Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Гладій Н.В. Особливості поглиблення аграрно-промислової інтеграції / Н.В. Гладій // Економіка АПК. — 2005. — № 12. — С. 55—58.
3. Дем'яненко С.І. Економіка і організація агропромислових формувань / С.І. Дем'яненко, М.Й. Хорунжий, О.Г. Боброва, П.В. Коваль. — К.: КНЕУ, 2006. — 301 с.
4. Єщенко І.С. Сучасна економіка: [навчальний посібник] / І.С. Єщенко, Ю.І. Палкім. — К.: Вища школа, 2005. — 327 с.
5. Нестерчук Ю.А. Развитие и эффективное функционирование аграрно-промышленных формирований: теория, методология, практика.: [автореферат] / Ю.А. Нестерчук. — К., 2005. — 23 с.
6. Нестерчук Ю.О. Організаційно-економічні моделі міжрегіональної аграрно-промислової інтеграції / Ю.О. Нестерчук // Економіка АПК. — 2009. — № 5. — С.17—24.
7. Сава А.П. Проблеми створення і розвитку інтегрованих формувань в агропромисловому комплексі // Інноваційна економіка. — 2007. — № 7. — С. 21—25.
8. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: [практичний посібник] / За ред. П.Т. Саблука. — К.: ІАЕ, 2000. — 556 с.
9. Хицков И. Интеграционные связи в агропромышленном производстве / И. Хицков, Н. Митина, Е. Фомина // АПК : экономика, управление. — 2003. — № 9. — С. 9—17
10. Хорунжий М.Й. Організація агропромислового комплексу: [підручник] / М.Й. Хорунжий. — К.: КНЕУ, 2001. — 382 с.
11. Ярема Л.В. Економічні переваги інтегрованих об'єднань з виробництва, переробки і реалізації продукції / Л.В. Ярема // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 7(37). — С. 137—142.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2011 р.

УДК 636.5 (477.53)

О. М. Вольнова, аспірант,
Полтавська державна аграрна академія

СТАН ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Досліджено сучасний стан виробництва та реалізації продукції птахівництва в Полтавській області.

Ключові слова: птахівництво, виробництво, прибуток, рівень рентабельності, якість.

Исследовано современное состояние производства и реализации продукции птицеводства в Полтавской области.

Ключевые слова: птицеводство, производство, прибыль, уровень рентабельности, качество

Постановка проблеми. Птахівництво є однією з найперспективніших галузей тваринництва не лише в Україні, оскільки продукція птахівництва, як м'ясного, так і яєчного, спрямована на забезпечення харчових потреб населення і продовольчої безпеки держави. У галузевій структурі частка птахівництва складає близько 40 — 60 % від загального виробництва продукції тваринництва.

Ринок продукції птахівництва Полтавщини характеризується зростанням попиту на дієтичну продукцію птахівництва з боку населення та підприємств харчової промисловості, оскільки яйця та м'ясо сільськогосподарської птиці за своїми поживними властивостями стали заміниками для більшості споживачів м'яса інших видів тварин, ціни на яке вищі (рис. 1).

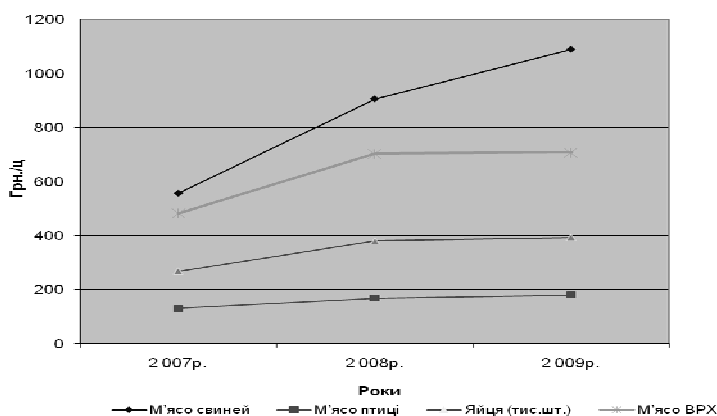

Рис. 1. Динаміка середніх реалізаційних цін на різні види м'яса і яйця в Полтавській області, 2007 — 2009 рр.

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Економічним проблемам розвитку птахівництва в Україні присвячені праці Ф. О. Ярошенко, Г. М. Калетніка, В. І. Топіхи та ін. Проте питання функціонування птахівничих підприємств Полтавської області потребують подальшого дослідження.

Цілі статті. Метою статті є визначення особливостей сучасного стану виробництва та реалізації продукції птахівництва в Полтавській області.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років у сільськогосподарських підприємствах та господарствах населення Полтавської області спостерігається загальне скорочення кількості поголів'я птиці (табл. 1).

Таблиця 1

ДИНАМІКА ПОГОЛІВ'Я ТА ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, 2007—2009 РР.

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. у % до 2007 р.
Поголів'я птиці всіх видів — всього, тис. гол.	5477,2	5434,6	5179,3	94,6
у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах	2417,6	2491,7	2200,9	91,0
господарствах населення	3059,6	2942,9	2978,4	97,3
Виробництво яєць, всього, млн шт.	557,3	539,7	620,1	111,3
у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах	372,9	371,0	423,3	113,5
господарствах населення	184,4	168,7	196,8	106,7
Виробництво м'яса птиці в живій вазі, всього, тис. т	15,8	13,4	14,4	91,1
Виробництво м'яса птиці в забійній вазі, всього, тис. т	10,4	7,8	10,0	96,1

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

Характеризуючи показники розвитку галузі птахівництва Полтавської області, слід відмітити загальне скорочення поголів'я сільськогосподарської птиці в господарствах усіх категорій у 2009 р. на 297,9 тис. голів (5,4 %) порівняно з 5477,2 тис. голів у 2007 р. Одним з чинників скорочення поголів'я птиці в усіх категоріях господарств є значні витрати на виробництво м'яса птиці, зокрема суттєве коливання рівня цін на ринку фуражного зерна, й низькі ціни. Поступове зменшення обсягів виробництва м'яса птиці в Полтавській області зумовлене, насамперед, насиченням ринку продукцією групи підприємств ВАТ «Миронівський хлібопродукт» торгова марка «Наша Ряба» та підприємства-

ми, що входять до ТОВ «Агрохолдінг «Авангард», цінова політика яких унеможливилює конкуренцію з боку сільськогосподарських товаровиробників Полтавщини.

У той же час на підприємствах Полтавської області відбувається значне нарощування обсягів виробництва яєць, що у 2009 р. становили 620,1 млн шт. Це пов'язано з використанням підприємствами більш продуктивних порід і кросів птиці як вітчизняної, так і закордонної селекції.

Збільшення попиту на продукцію яєчного птахівництва, зумовлене перш за все економічною ситуацією в країні, а також смаковими та поживними якостями яйця сільськогосподарської птиці, що засвоюється організмом людини на 96—98 % і за своєю поживністю еквівалентне приблизно 40 г м'яса і 120—150 г молока [4].

Для виробництва яєць у сільськогосподарських підприємствах використовують промислові кроси як з білою, так і з коричневою шкаралупою яєць (в основному зарубіжних селекційних фірм), оскільки ці кроси в умовах інтенсивних технологій характеризуються високими показниками продуктивності [5].

Позитивною динамікою характеризується виробництво яєць сільськогосподарської птиці в підприємствах Полтавської області, що у 2009 р. становило 189,3 млн грн і порівняно з відповідним показником 2007 р. збільшилося на 19,2 млн грн (11,3 %). Варто відзначити значне зростання середньорічного рівня продуктивності курей-несучок, що порівняно з 2007 р. збільшився на 2 яйця (0,7 %) і становив 277 шт. від однієї несучки у 2009 р. (табл. 2).

Таблиця 2

**ДОСЯГНУТИЙ РІВЕНЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА
В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, 2007—2009 РР.**

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. у % до 2007 р.
Несучість 1 курки-несучки в сільськогосподарських підприємствах, шт	275	282	277	100,7
Виробництво на душу населення:				
яєць, шт.	364,0	356,0	412,0	113,2
м'яса птиці, кг	6,9	5,2	6,7	97,1
Споживання на душу населення:				
яєць, шт.	261	284	294	112,6

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

Не зважаючи на зростання обсягів виробництва яєць, досягнутий рівень ще досить низький і не дозволяє повністю забезпечити потреби населення області (фізіологічна норма споживання яєць за рік в умовах кризи на одну особу становить 346 шт., науково-обґрунтована — 285 шт. [1, с. 72—82]).

За умов ситуації, що склалася в галузі тваринництва — зниження купівельної спроможності населення, що безпосередньо впливає на зміну обсягів виробництва продукції галузі, проблеми забезпечення фізіологічних норм харчування, що сприятиме досягненню таких обсягів виробництва які б задовольняли потреби як Полтавської області, так і сусідніх областей — першочерговим питанням постало забезпечення внутрішнього ринку продукції, зокрема продукцією птахівництва.

Можна відмітити, що у сільськогосподарських підприємствах Полтавської області спостерігається тенденція до збільшення рівня збитковості галузі м'ясного птахівництва, де рівень збитковості становив у 2009 р. 33,8 % (рис. 2). Причинами ситуації, що спостерігається, є коливання рівня цін реалізації продукції галузі, що в свою чергу не забезпечують відшкодування витрат на утримання та відгодівлю поголів'я птиці м'ясного напрямку.

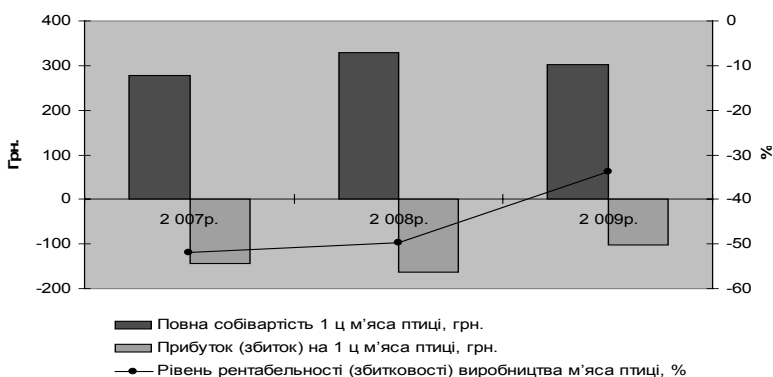

Рис. 2. Ефективність виробництва м'яса птиці в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області, 2007—2009 рр.

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

На противагу негативній тенденції показників ефективності реалізації продукції в м'ясному птахівництві спостерігається позитивна динаміка показника рентабельності у яєчному птахівни-

цтві що в господарствах Полтавської області становив 10,0 % у 2009 р. (рис. 3).

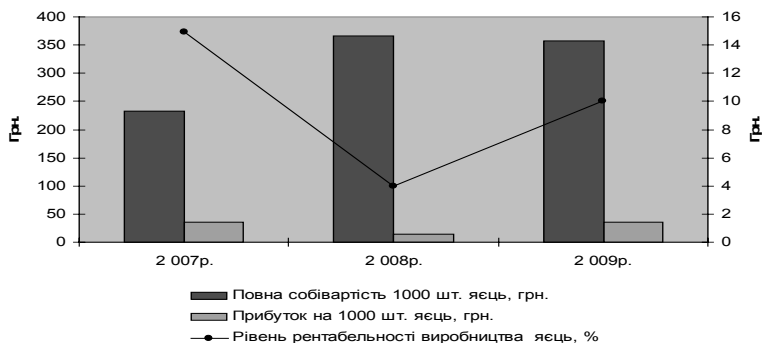

Рис. 3. Ефективність виробництва курячих яєць в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області, 2007—2009 рр.

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

Традиційними напрямками реалізації продукції птахівництва господарствами області виступають наступні: на ринку, через мережу власних магазинів, торгові палатки; бюджетним установам; реалізація продукції заготівельним організаціям; приватним гуртовим посередникам із власним транспортом (самовивіз) (табл. 3).

Таблиця 3

**ДИНАМІКА ТА СТРУКТУРА РЕАЛІЗАЦІЇ ЯЄЦЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В ПОЛТАВСЬКІЙ
ОБЛАСТІ, 2007 — 2009 РР.**

Напрями реалізації продукції птахівництва	2007 р.		2008 р.		2009 р.		2009 р. у % до 2007 р.
	млн шт.	%	млн шт.	%	млн шт.	%	
Реалізація яєць сільськогосподарськими підприємствами — всього	349,7	100,0	362,7	100,0	408,9	100,0	116,9
у т. ч. на ринку	94,8	27,1	119,3	32,9	179,1	43,8	180,5
населенню	0,7	0,2	0,7	0,2	0,4	0,1	57,1
за іншими напрямками	254,2	72,7	242,6	66,9	229,4	56,1	90,2

Джерело: дані Головного управління статистики у Полтавській області [2, 3], розрахунки автора

Аналізуючи дані табл. 3, можна зазначити, що значну частку в структурі продажу продукції галузі птахівництва займає реалізація яєчної продукції на ринку, через мережу власних магазинів, торгові палатки, що виступають надійним джерелом надходження готівкових коштів безпосередньо до виробників даного виду продукції та реалізація за іншими каналами (заготівельним організаціям; приватним гуртовим посередникам із власним транспортом), що в структурі реалізації займає близько 60,0 % у підприємствах Полтавської області. Так, у структурі каналів реалізації сільськогосподарськими підприємствами області у 2009 р. питома вага реалізації яєць на ринку становила 43,8 %.

Таким чином, у галузі птахівництва виникає об'єктивна необхідність підвищення ефективності виробництва (впровадження ефективних нововведень, пріоритетними напрямками яких є створення і впровадження нових вітчизняних високопродуктивних порід і кросів птиці, розробка і застосування нових енерго- та ресурсозберігаючих технологій виробництва і переробки продукції, розробка і впровадження у виробничий процес технологій виробництва екологічно чистої продукції, ефективне функціонування господарських систем, їх інформаційне забезпечення, прикладні дослідження і технології; державна підтримка вітчизняних товаровиробників продукції птахівництва шляхом розроблення комплексних цільових програм розвитку галузі на державному та регіональних рівнях; розробка стратегії розвитку птахівничої галузі відповідно до принципів СОТ, що засновані на функціонуванні виликотоварного птахівництва з оптимальною концентрацією поголів'я птиці, з високопродуктивними породами та кросами птиці й інноваційними технологіями її утримання; підвищення якості кормів та продукції птахівництва), що є базисом для досягнення стійкої позитивної динаміки нарощування обсягів виробництва високоякісної продукції м'ясного та яєчного птахівництва, що в свою чергу сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності птахівничої продукції як на внутрішньому споживчому ринку так і на міжнародному.

Висновки. Отже, показники динаміки виробництва та реалізації м'яса птиці свідчать, що динаміка виробництва має негативну тенденцію, оскільки зростають витрати на виробництво, собівартість продукції перевищує реалізаційну ціну, у підприємств не вистачає обігових коштів. Внаслідок цього сільськогосподарські підприємства — виробники продукції птахівництва не витримують конкуренцію з імпортною та вітчизняною продукцією із сусідніх регіонів, яка значно дешевша. В той же час, яєчне птахівництво має можливості для стабільного нарощування обсягів виробництва та реалізації виробленої

високоякісної продукції як на регіональному так і на державному рівні. Перспективним напрямком досліджень у сфері визначення майбутніх позитивних (негативних) тенденцій розвитку галузі птахівництва є використання принципів логістичного управління. Використовуючи логістичний підхід, більш розвиваючи господарські зв'язки, птахівничі підприємства конкуруватимуть один з одним у процесі задоволення потреб споживачів у підвищенні якості постачання продукції яєчного птахівництва за мінімізації сукупних витрат.

Література

1. *Bimter O. A.* Рівень життя сільського населення: проблеми і перспективи [Текст] / О. А. Біттер. — Львів : Українські технології, 2005. — 258 с.
2. Статистичний збірник. Сільське господарство Полтавської області за 2009 рік / За ред. Л. М. Безхлібняк. — Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2010. — 274 с.
3. Статистичний щорічник Полтавської області за 2009 рік / За ред. Т. Л. Бугайченко. — Полтава : Головне управління статистики у Полтавській області, 2010. — 417 с.
4. *Стефанів О.Б.* Деякі аспекти формування пропозиції на ринку продукції птахівництва в Україні / О.Б. Стефанів // Міжвідомчий науковий тематичний збірник «Птахівництво». — Вип. 64. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.avian.org.ua>
5. *Терещенко О.В.* Україна і світові тенденції розвитку ринку племінного птахівництва / О.В. Терещенко, О.О. Катеринич, О.В. Рожковський // Міжвідомчий науковий тематичний збірник «Птахівництво». — Вип. 63. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.avian.org.ua>

Стаття надійшла до редакції 2.03.2011 р.

УДК 631.115.1:330.341.1

Л. Б. Гнатишин, канд. екон. наук, доцент,
Львівський національний аграрний університет

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

У статті розглянуто специфіку формування та взаємозв'язок виробничого потенціалу фермерських господарств із основними чинниками виробництва. Виробничий потенціал фермерських господарств структуровано за принципом вхідної та забезпечуючої умови виробничої діяльності.

Ключові слова: фермерські господарства, виробничий потенціал, земля, праця, капітал, підприємливість.